

“Мовленнєвий розвиток дітей старшого дошкільного віку засобами музичного фольклору”
(на прикладі звукової культури мовлення)

Актуальність

висвітлена в Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Комплексними заходами щодо і всебічного розвитку української мови», функціонування на модернізацію спрямованими на оновлення змісту, дошкільної освіти, форм, методів і вдосконалення форм, методів і технології навчання дітей рідної мови, розвитку культури мовлення і мовленнєвого спілкування.

Зв'язок мовленнєвого розвитку з різними видами діяльності:

❖ *Художня література* - один із важливих засобів виховання особистості в дошкільному дитинстві. Діти емоційно реагують на казки, вірші, оповідання, відчують ритм поезії, промовляють поетичні тексти.

❖ Щодо *образотворчої мовленнєвої діяльності*, Є. Тихеева зазначає: «Наша думка стає зрозумілою для нас самих, якщо ми її запишемо, закріпимо на папері. Дитина не може писати, вона замальовує свої думки та уявлення».

❖ *Театралізована діяльність* - цікава і приємна, вона не потребує значних зусиль, близька до гри.

❖ *Музична діяльність* - вид мистецтва, що впливає на становлення особистості у дошкільному віці, збагачує почуття та уявлення дитини, сприяє виробленню вміння відчувати ритм та мелодійність творів, формує здатність реагувати на них своїм голосом.

Звукова культура мовлення

–це полікомпонентне утворення, яке охоплює такі чинники:

- ❖ чітка артикуляція звуків рідної мови;
- ❖ фонетична та орфоепічна правильність мовлення;
- ❖ мовне дихання;
- ❖ сила голосу;
- ❖ темп мови;
- ❖ фонематичний слух;
- ❖ засоби інтонаційної виразності (наголоси, логічні паузи, ритм, тембр, мелодика).

Критерії розвитку звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку:

□ *Ступінь сформованості орфоепічної правильності мовлення з показниками:*

правильна артикуляція звуків, чітка дикція, правильна вимова звука в слові та словосполученні;

□ *міра розвитку фонематичного слуху з показниками:*

диференціація схожих звуків на слух, правильне відтворення звука, самостійне виправлення дитиною помилок звуковимови розрізняти і виділяти на слух голосні та приголосні звуки;

□ *ступінь сформованості інтонаційних засобів виразності з показниками:* вміння адекватно до ситуації спілкування змінювати силу голосу, темп мовлення, користуватися розповідною, питальною та окличною інтонацією.

Формування звукової культури мовлення дітей засобами українського дитячого музичного фольклору

Напрямки роботи щодо формування звукової культури мовлення:

- виховання слухового сприймання
- Розвиток голосового апарату
- виховання навичок голосового співу
- розвиток темпу мовлення,
- формування артикуляційних укладів,
- розвиток фізіологічного та мовленнєвого дихання

Завдання з мовленнєвого розвитку на музичному занятті :

- ◆ розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення, просодики, дихання, голосу
- ◆ збагачення та уточнення лексичного запасу, граматичної будови мовлення
- ◆ розвиток зв'язного мовлення
- ◆ Розвиток комунікативних умінь
- ◆ підготовка руки до письма, розвиток дрібної моторики

Методи виховання звукової культури мовлення засобами музичного фольклору

заучування та проспівування
скоромовок

промовляння чистомовок

дидактичні ігри та вправи з
розвитку фонематичного слуху

дидактичні ігри та вправи для
формування правильної вимови
звуків

вправи для розвитку
артикуляційного апарату

дидактичні ігри та вправи,
спрямовані на розвиток
мовленнєвого дихання

Етапи організації роботи з музичним фольклором:

- ◆ **Організаційно-методичний** (забезпечення навчально-виховного процесу необхідним матеріалом)

Пізнавальний (ознайомлення дітей із розмаїттям музичного фольклору, заучування їх напам'ять)

Діяльнісний (активізацію використання музичного фольклору у вихованні звукової культури мовлення в різних видах діяльності (навчально-мовленнєва, художньо-мовленнєва, ігрова, театральна-ігрова))

- ◆ **Комунікативно-творчий** (самостійне використання дітьми набутих умінь і навичок звукової культури мовлення та музичного фольклору у різних ситуаціях спілкування).

Дитячий музичний фольклор

Слово «фольклор» у буквальному перекладі з англійської означає - народна мудрість.

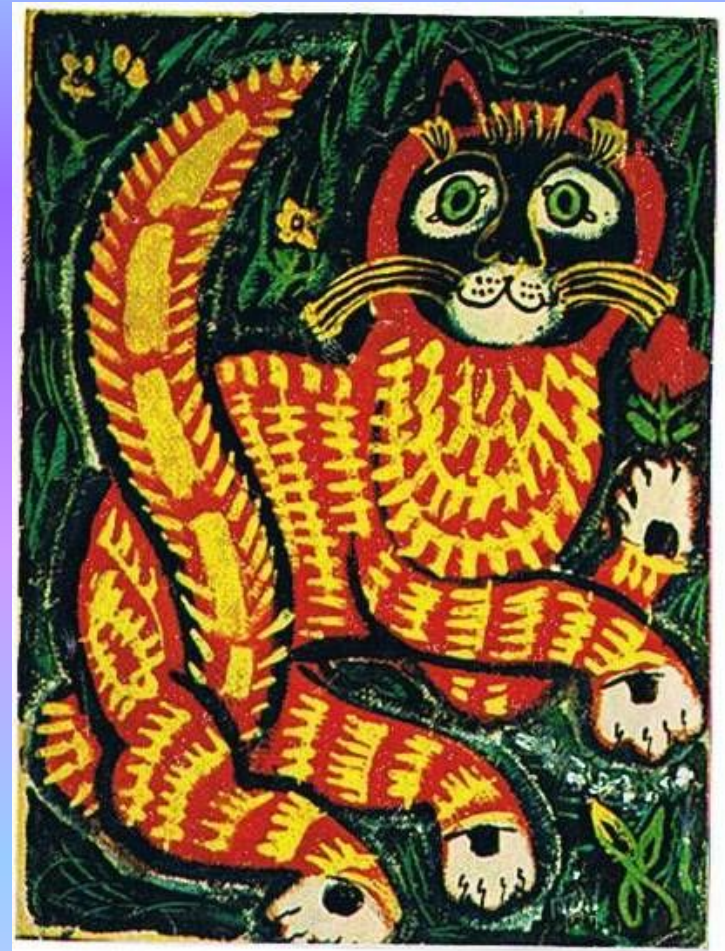
- Музично
- ігровий
- фольклор
  - календарний
  - фольклор
- материнський
- фольклор
- потішний фольклор
- ігровий фольклор

- фольклор
  - пісеньки
  - забавлянки
  - примовки
  - дражнилки
  - колискові
  - утішки
  - пестушки
  - мирилки
  - заклички
  - колядки
  - веснянки
  - ігрові пісеньки

Колискові пісні дозволяють запам'ятовувати слова та форми слів, словосполучення, освоювати лексичний бік мови.

- « Котику – сіренький, « Ой ходить сон коло вікон», «Ой спи дитя, колишу тя», « Ой ну , коту. Коточок», Ой ти, коте – рябку», «Колисочка нова».
- Основна мета колискових пісень, де котик є головною дійовою особою,- заспокоювати, бо сон приносить дитині здоров'я, дає сили.

Виконуючи забавлянки, діти вчаться правильно користуватись своїм голосом, диханням, тренують дикцію.

- Потрібно, щоб діти знали: 4–5 колискових пісень (наприклад: «Ой, ти кіт, ти муркіт», «Ходить сонко по вулиці», «Котику сіренький», «Спи, дитино», «Ходить сон коло вікон», 2–3 колядки та щедрівки («Сію, вію, посіваю», «Коляд, коляд, колядниця», «Щедрик, ведрик», «Щедрик, щедрик, щедрівочка», «Я маленький пастушок», «Я маленький хлопчик», 2–3 мирилки (наприклад: «Мир-миром», «Посварилися-помитися», «Мирись.

Виконуючи забавлянки, діти вчаться правильно користуватись своїм голосом, диханням, тренують дикцію. «Ладки», «Сорока-ворона», «Печу-печу хлібчик», «Дибидибидибидиби», пішла баба по гриби», «Ой на горі зайчик».

Казки - свого роду моральний кодекс народу, їх героїка – це, хоча уявні, але приклади справжньої поведінки людини.

У дошкільному закладі пропонують такі види занять з казкою:

- читання (авторських, віршованих) казок;
- розповідання народних казок; театралізація-розігрування та показ казки вихователем;
- драматизація-розігрування в ролях знайомої дітям казки;
- відтворення характерних рис її героїв.
- інсценізація – точно й послідовне відтворення змісту казки дітьми з допомогою костюмів, різних атрибутів, декорацій;
- ігри за сюжетами знайомих казок;

- показ казок через проєкційні ліхтарі (діафільми); перегляд казок у телепередачах, кінофільмах; дидактичні ігри;
- переказування знайомих казок дітьми;
- бесіди на морально-етичні теми за змістом казок.

Ознайомлення дітей з малими фольклорними формами, жанрами.

- Завдання вихователя молодшої групи —
  - зацікавити дітей загадками,
  - вчити розуміти їх зміст,
  - ввести в життя дітей забавлянки, колискові,
  - вчити повторювати за дорослим тексти рухливих ігор.

- У середній групі, вихователь використовує творчі завдання, підводить дітей до елементарного усвідомлення художньої форми фольклорних творів. Вводять нові фольклорні жанри: скоромовки, примовки, жарти, прислів'я.

- У старшій групі дітей знайомлять з жанровими особливостями чистомовок, метафоричних загадок, фразеологізмів, прислів'їв, забавлянок. Розумінню дітьми значення прислів'їв, приказок сприяє складання оповідань, коротеньких казок та історій за їх сюжетом, малювання ілюстрацій за прислів'ями.

ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНО-ІГРОВОГО ФОЛЬКЛОРУ

- ❑ Ігри та забави становлять чималий розділ народної дидактики й охоплюють найрізноманітніші її аспекти: народознавчий, мовленнєвий, математичний, природничий, пізнавальний, розважальний, оздоровчий тощо.
- ❑ Народні ігри супроводжують свята та національні обряди, у їх змісті відбиті сезонні явища, звичаї пов'язані з хліборобською та землеробською працею.
- ❑ Народні ігри - це історія народу, оскільки вони відображають соціальне життя кожної епохи.

**“Перше завдання школи «навчити дітей добре
числити і говорити», а розпочинається ця робота
вже зі старшими дошкільниками. Весь зміст
навчання, характер духовного життя, розумового
розвитку дитини повинен стояти на «трьох
китах»: «яскрава думка, живе слово і творчість
ДИТИНИ».**

В. О.

Сухомлин

Дякую за увагу!

